

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Марина Георгиева Пиронкова

върху дисертационен труд на тема: „**Приносът на скандинавските компаративисти**

(от средата на XX век до днес) за развитието на сравнителното образование“

на Теодора Стоянова Генова

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика. (Сравнително образование)

Представяне на докторанта: Теодора Стоянова Генова завършва средното си образование в Природо-математическа гимназия „Академик Иван Гюзелев“ в гр. Габрово през 1995 г. Придобива магистърска степен по Български и английски език в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ през 2000 г. Докторантът е преподавател в Департамент по общообразователни дисциплини към Университет по библиотекознание и информационни технологии – София от 2006 г. Зачислена е в редовна форма на докторантура в катедра „Социална педагогика и социално дело“, Факултет по начална и предучилищна педагогика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. дпн Николай Борисов Попов, заповед № РД 20-357 от 07.02.2014 г. със срок на обучение 10.02.2014 – 10.02.2017 г. Отчислена с право на защита. Дисертационният труд на тема „Приносът на скандинавските компаративисти (от средата на XX век до днес) за развитието на сравнителното образование“ е обсъден на заседание на катедра „Социална педагогика и социално дело“ на 21.03.2017 г. и насочен за официална защита пред специализирано научно жури по професионално направление 1.2. Педагогика. (Сравнително образование).

Представяне на дисертацията:

Дисертационният труд представлява теоретично изследване на възгледите, дейността и достиженията в научната и научно-практическата област на сравнителното и международното образование на учени от скандинавските страни през последните близо 70 години. Значимостта на темата се определя от разширяващия се процес на европейско и международно сътрудничество и съгласуване на идеи, постижения, стандарти в областта на образованието. Приносът на скандинавските учени в

проучването и реформирането на образователните системи в техните страни и дейността им в областта на научния обмен и международните изследвания са сериозно предизвикателство, с което Теодора Генова се е справила достойно.

Дисертацията съдържа 208 страници, от които 184 с. основен текст; научни приноси, декларация за оригиналност и достоверност, източници (119 заглавия, от които 117 на латиница, и 16 електронни адреса), научни публикации, свързани с дисертационния труд – 3, други публикации в областта на сравнителното образование – 3, от които 2 в съавторство. В приложение са дадени въпросниците за интервю с осем учени – преподаватели в скандинавски университети.

Структурата на дисертацията включва увод, три глави и заключение, като трите глави имат балансиран обем. Намирам за удачно решението на автора още в началото на работата да представи азбучен списък на чуждоезиковите съкращения с превод на български език, което улеснява ориентирането в многобройните организации, представени или споменати в изложението – институти, асоциации, организации и др.

Концепцията на изследването е представена в увода пълно и изчерпателно. Системата от цели и задачи задава ясна и солидна конструкция на изследването, методите съответстват на целта и задачите на дисертацията. Критерият за типологизиране на компаративистите съобразно контекста на техните изследвания – матрицата на Phillips и Schweisfurth (2014) е удачно подбран и аргументиран. Прави добро впечатление детайлното описание на изследователското посещение на докторантката в Университета в Осло с научен ръководител професор Lene Buchert и конкретизирането на организацията на интервютата с компаративистите там.

Първата глава е посветена на приноса на Торстен Хусен (Torsten Husén) за развитието на сравнителното образование. Професионалният път на шведския учен е разгледан в национален и международен план, като са открити постиженията му и приносът в областта на компаративистиката. На първо място е изведено участието му в Международната асоциация за оценяване на образователни постижения (IEA). Подчергати са заслугите му за утвърждаване на международните изследвания на училището и образователната практика в страни от различни региони, континенти и политически системи в периода 1959-1973 г. При Т. Хусен се наблюдава последователно допълване на теоретичните изследвания и обогатяване на

инструментариума на емпиричните изследвания през 60-те, 70-те и 80-те години на ХХ в. Активната му дейност в международни организации по сравнително образование утвърждават мястото му на водещ компаративист в скандинавските страни. Докторантката извежда приноса на Т. Хусен в девет насоки, които обхващат ролята му за развитието на сравнителното образование като научна област, академична специалност и поле на международното сътрудничество в образованието.

Втората глава изследва дейността на скандинавските компаративисти практики, които развиват международна дейност, като проучват проблемите на образованието в страни от Третия свят, основно от Африка. Представените учени са 6, от които 3 от Швеция, 1 от Норвегия, 1 от Финландия, и 1 от Дания. Приносът им е няколко насоки, като водещи са две – създаването и поддържането на образователни програми по сравнително образование в магистърска степен; и дейността им в дружества и организации по сравнително образование. Докторантката свързва разнообразните проблеми, които са обект на изследователския интерес на компаративистите практики с различните области на образованието им, с подготовката и жизнения им опит. Специално внимание е отделено на научната продукция на групата учени – статии в научни списания и книги с широка популярност. Отделно е разгледана дейността на скандинавската и националните асоциации, осъществяващи международни изследвания в областта на образованието.

Третата глава разглежда приноса на скандинавските компаративисти теоретици за развитие на сравнителното образование. Проучени са дейността и научната продукция на 7 учени, от които 3 от Норвегия, 2 от Швеция, по 1 от Дания и Финландия. Приносът на изследваните компаративисти е в трите области на сравнителното образование: институционализация на сравнителното образование, мултикултурно образование и взаимодействие с националните правителства и международни организации. Подчертано е създаването и поддържането на магистърски и докторски програми по сравнително и международно образование в скандинавските университети, организирането на конференции по проблемите на образованието в съвременните условия на глобализация. Докторантката извежда приноса на скандинавските компаративисти теоретици за обогатяване на понятийния апарат на сравнителното образование и разширяване на използваните методи на изследване. Представен е приносът на учените за създаване на научна и учебна литература в

областта на сравнителното образование, както и публикациите в авторитетни научни списания.

В заключението Т. Генова обобщава 6 области на приноса на скандинавските учени компаративисти за развитието на сравнителното образование: институционализацията на сравнителното образование, развитие на методологията на сравнителното образование, създаване на литература, обогатяване на тематичното многообразие, създаване и участие в национални и международни организации.

Достойнства на дисертационния труд:

- Трудът представлява солидно и систематично научно изследване на неизследван педагогически проблем.
- Изследователските цели са постигнати, като извън тях, според мен, докторантката установява приемствеността и взаимодействието в поколенията компаративисти.
- Структурният модел на скандинавските компаративисти е обоснован логично съобразно насочеността им към международното и сравнителното образование.
- Изследвани са дейността и публикациите на съвременни учени, 14 на брой, като повече от половината – 8, са обхванати и в интервю, от тях 5 на лична среща. Достойнство на изследването е съчетаването на теоретичния анализ на дейността и научната продукция на скандинавските компаративисти с методи на емпиричен вид изследване, каквито са интервюто и наблюдението.
- Включени са в научно обращение голям кръг от публикации, които не са били проучвани в българско изследване.
- Работата е илюстрирана с 9 примера, текстът е допълнен с 5 фигури, които са авторски и представляват принос сами по себе си.
- Позоваванията се отличават с точност и добросъвестност.
- Изложението е ясно, логично, добре структурирано, езикът е прецизен.

- Формулираните научни приноси съответстват на постигнатото в дисертацията.
- Публикациите по темата на дисертацията са на английски език и представят в по-широк професионален кръг резултатите от изследването.

Препоръки:

Препоръчвам да докторантката при оценката за приноса на скандинавските компаративисти да се аргументира и със становища на учени извън скандинавските страни, така както е оценена значимостта на приноса на Торщен Хусен. Имам и следния въпрос: как докторантката използва анкетата (№3 от методите) и приложените въпросници не се ли отнасят по-скоро към частично стандартизирано интервю?

Заключение:

Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и правилника на СУ „Св. Климент Охридски“. Публикациите, свързани с дисертационния труд, представят основните части на направеното изследване и резултатите от последователната и сериозна научно-изследователска дейност на Т. Генова. Авторефератът отразява точно същността на изследването и коректно представя приносите от него, съдържащи се в дисертацията.

Дисертационният труд притежава изискваната по закон научна значимост, неговите приноси – теоретични и приложни, са оригинални и обективно представени. Докторантката притежава задълбочени научни познания и безспорно е показала способност за самостоятелно научно изследване. Предлагам на научното жури да присъди образователната и научната степен „доктор“ на Теодора Стоянова Генова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Сравнително образование).

21.05.2017 г.

Доц. д-р Марина Пиронкова